

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
GMINY ZDUŃSKA WOLA
NA LATA 2026-2035**

Wrzesień 2025

SPIS TREŚCI

1. Wstęp.....	3
2. Podstawy prawne opracowania Strategii	5
2.1. Główne ramy prawne.....	5
2.2. Spójność z dokumentami strategicznymi	6
3. Charakterystyka środowiska społecznego.....	9
3.1. Informacje ogólne.....	9
3.2. Struktura ludności.....	10
3.3. Podmioty gospodarcze.....	10
3.3.1. Działalność rolnicza.....	10
3.3.2. Działalność gospodarcza.....	11
3.4. Infrastruktura społeczna.....	11
3.4.1. Ochrona zdrowia.....	11
3.4.2. Oświata.....	12
3.4.3. Bezpieczeństwo.....	13
3.4.4. Pomoc społeczna.....	14
3.4.5. Gospodarka mieszkaniowa i komunalna.....	18
3.4.6. Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych...	18
3.4.7. Organizacje pozarządowe.....	19
4. Wyzwania lokalnej polityki społecznej.....	21
4.1. Niepełnosprawność i choroby.....	21
4.2. Bierność zawodowa i bezrobocie.....	22
4.3. Funkcjonowanie rodzin z dziećmi.....	24
4.4. Przemoc i uzależnienia.....	26
5. Cele i kierunki działań.....	28
5.1. Tworzenie dobrych warunków do życia na terenie Gminy Zduńska Wola.....	29
5.2. Wspieranie rodziny z dziećmi.....	30
5.3. Budowanie systemu usług społecznych.....	31
5.4. Aktywizacja społeczności lokalnej.....	32
6. Zarządzanie realizacją Strategii.....	36
6.1. Ramy formalno-organizacyjne.....	36
6.2. Monitoring Strategii.....	36
7. Źródła finansowania.....	38

1. Wstęp

Każda gmina w Polsce zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, ma obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Założeniem tworzenia strategii jest wskazanie działań o charakterze planistycznym, których głównym celem jest dążenie do integracji osób (mieszkańców) i rodzin zamieszkujących daną gminę, ze szczególnym uwzględnieniem grup ryzyka. Wskazana integracja szerokie znaczenie społeczne, które należy definiować jako dążenie do zespolenia i zharmonizowania mieszkańców danej społeczności lokalnej, poprzez intensyfikację ich kontaktów. W procesie konsolidacji społecznej w szczególności uwagę zwraca się na osoby, które chcą zmieniać siebie oraz swoje otoczenie, jak również osoby dotknięte różnego rodzaju dysfunkcjami.

Gmina tworzy Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych przy wykorzystaniu posiadanej infrastruktury, poprzez jej rozbudowę, bądź wykorzystanie infrastruktury należącej do innych podmiotów w drodze porozumień. Szczególne znaczenie ma także współpraca z podmiotami niepublicznymi, w tym organizacjami pozarządowymi.

W rozwiązywaniu problemów społecznych najbardziej efektywna w perspektywie ostatnich lat jest nauka niezbędnych umiejętności do radzenia sobie z problemami. To właśnie ta metoda będzie podstawą realizacji celów strategicznych. U wielu osób, zwłaszcza w okresie transformacji ustrojowej i gospodarczej, następuje spiętrzenie problemów prowadzące do apatii, wycofania się, alienacji. W konsekwencji bardzo często pożądane staje się stworzenie profesjonalnego systemu edukacji i aktywizacji obywatelskiej ze szczególnym uwzględnieniem udziału społeczeństwa w spotkaniach integracyjno-kulturalnych. Kolejnym obszarem projektowania działań rozwiązujących problemy społeczne jest pomoc społeczna oraz przeciwdziałanie przemocy domowej. Część osób, mimo pomocy w wyżej wymienionych obszarach, dalej ma problemy. Przyczyną takiego stanu są najczęściej problemy związane z nadużywaniem środków psychoaktywnych (alkohol bądź narkotyki).

Wobec powyższego, uznać należy iż w polskich realiach problemami społecznymi, jakie najczęściej i najsilniej dają o sobie znać są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Problemy te wymagają różnego rodzaju działań oraz indywidualnego podejścia. Nie sposób jednak nie dostrzec, że część z nich może się wzajemnie przenikać i łączyć. Priorytetem jest oczywiście przeciwdziałanie tego rodzaju zagrożeniom, ale także podejmowanie działań prowadzących do ograniczania tych problemów w miejscach, gdzie one już występują.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w środowisku lokalnym powinna zatem zajmować się działaniem w następujących obszarach:

- edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej,
- pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy domowej, pomoc osobom
- niepełnosprawnym i starszym,
- wsparcie dla rodzin w sferze opiekuńczo-wychowawczej i przeciwdziałanie
- wykluczeniu społecznemu,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Osoba lub rodzina „z problemami”, której udzielono pomocy w tych obszarach, będzie bardziej zmotywowana do aktywności w życiu społecznym z adekwatnym poczuciem wartości i miała świadomość współodpowiedzialności za rozwiązywanie problemów, które ją dotyczą. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. W ogólnym rozumieniu oznacza sposób osiągania wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji, polityki społecznej. Istotą strategii jest zatem dochodzenie do porozumienia społecznego, minimalizując sytuacje konfliktowe. Jest to formuła kształtowania strategii elastycznych, otwartych i dynamicznych wobec przyszłości.

Reasumując, można stwierdzić, że strategia stanowi instrument umożliwiający podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją. Działania i decyzje zarówno w najbliższym okresie, jak i decyzje w dalszym okresie powinny być podejmowane na podstawie niniejszej Strategii. Trzeba jednak zaznaczyć, że Strategia jest dokumentem „żywym”, co wynika ze zmienności oraz stopnia nasilenia poszczególnych problemów społecznych.

2. Podstawy prawne opracowania Strategii

2.1. Główne ramy prawne

Obowiązek opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika bezpośrednio z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Art. 17 ust. 1 pkt 1 tejże ustawy jednoznacznie wskazuje, iż do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy m.in.: „opracowanie i realizacja gminnej Strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Ponadto art. 16b ust. 2 ww. ustawy wskazuje elementy, jakie powinna zawierać strategia, tj.:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej;
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- 3) określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

Ponadto, strategia opracowana przez gminę ma określać usługi społeczne w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oraz zadania publiczne, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zlecane w trybach, o których mowa w tej ustawie.

Jak zostało wspomniane powyżej, na treść i realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ma wpływ ustawa o pomocy społecznej, ale także m.in.:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej;
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;

- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych;
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej;
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci;
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych;
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty;
- ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym.

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji Strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej czy budownictwa socjalnego.

2.2. Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zduńska Wola na lata 2026-2035 jest zgodna z założeniami polityki odnoszącymi się do polityki społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych i programach, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim i lokalnym.

Dokumenty strategiczne w systematyce Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych:

Tabela nr 1: Dokumenty światowe i europejskie:

Nazwa	Cel główny/strategiczny/obszar priorytetowy/wymiar:
Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju	Wymiary zrównoważonego rozwoju: gospodarczy i społeczny (cele od 1 do 4, 8, 16)

Źródło: opracowanie własne na podstawie zapisów dokumentów strategicznych i programowych

Tabela nr 2: Dokumenty krajowe:

Nazwa	Cel główny/strategiczny/obszar priorytetowy/wymiar:
Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności - Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	Cel główny - poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce
Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia solidarności społecznej	Cel główny - Do roku 2030 podmioty ekonomii społecznej będą ważnym elementem aktywizacji i integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz dostarczycielami usług społecznych
Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030	Cel główny - Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne
Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030	Cel szczegółowy II - Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030	Cel główny - wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce, Cel 2 - Poprawa zdrowia obywateli oraz systemu opieki zdrowotnej, Cel 3 - Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy, Cel 4 - Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Cel 2.1 - Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego
Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025	Cel strategiczny - Zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu

Źródło: opracowanie własne na podstawie zapisów dokumentów strategicznych i programowych

Tabela nr 3: Dokumenty wojewódzkie:

Nazwa	Cel główny/strategiczny/ Obszar priorytetowy/wymiar
Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030	Cel strategiczny 1: Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka. Cel strategiczny 2: Obywatelskie społeczeństwo równych szans. Cel strategiczny 3: Atrakcyjna i dostępna przestrzeń
Strategia w zakresie polityki społecznej województwa łódzkiego do 2030 roku	Cel strategiczny 1: Aktywne i silne społeczności lokalne. Cel strategiczny 2: Standardy i jakość życia. Cel strategiczny 3: Włączenie społeczno- zawodowe. Cel strategiczny 4: Horyzontalne.

Źródło: opracowanie własne na podstawie zapisów dokumentów strategicznych i programowych

Tabela nr 4: Dokumenty lokalne:

Nazwa	Cel główny/strategiczny/ Obszar priorytetowy/wymiar
Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Zduńskowolskiego na lata 2021-2030	Cel 1: Udoskonalenie systemu pomocy rodzinie i dziecku. Cel 2: Wspieranie seniorów, osób chorych, niepełnosprawnych i samotnie zamieszkujących. Cel 3: Ograniczenie zjawiska patologii. Cel 4: Zapewnienie mieszkańcom powiatu wysokiej jakości usług z zakresu pomocy społecznej oraz pieczy zastępczej. Cel 5: Aktywizacja rynku pracy. Cel 6: Podnoszenie jakości usług zdrowotnych i bezpieczeństwa zdrowotnego. Cel 7: Poprawa warunków życia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych. Cel 8: Edukacja dla potrzeb społeczeństwa
Strategia Rozwoju Gminy Zduńska Wola na lata 2021-2028	Misja: Zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez zaspakajanie zbiorowych potrzeb Mieszkańców, promocja gminy i stworzenie szans zrównoważonego rozwoju 2) ROZWÓJ KAPITAŁU SPOŁECZNEGO Cele operacyjne: 1. Poprawa dostępności do usług społeczno-kulturowych dla mieszkańców 2. Aktywizacja i integracja społeczna mieszkańców, z uwzględnieniem potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych 3. Zwiększenie udziału najmłodszych mieszkańców w życiu lokalnej społeczności 4. Rozwój oferty kulturalnej oraz sportowo-rekreacyjnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie zapisów dokumentów strategicznych i programowych

3. Charakterystyka środowiska społecznego

3.1. Informacje ogólne

Gmina Zduńska Wola zlokalizowana jest w centralnej Polsce, w zachodniej części województwa łódzkiego i środkowej części powiatu zduńskowolskiego. Położona jest w 60% wokół miasta Zduńska Wola i graniczy z gminami:

- od północy: gmina Szadek i Gmina Warta,
- od południa: gmina Zapolice,
- od wschodu: gmina Łask i gmina Sędziejowice,
- od zachodu: gmina Sieradz.

Gmina Zduńska Wola zajmuje powierzchnię 111,5 km², co stanowi 0,62% powierzchni województwa łódzkiego i 30,2% powierzchni powiatu zduńskowolskiego. Na wskazanym obszarze znajduje się 41 miejscowości: Andrzejów, Annopole Nowe, Annopole Stare, Benjaminów, Biały Ług, Czechy Dionizów, Gajewniki, Gajewniki-Kolonia, Henryków, Izabelów, Izabelów Mały, Janiszewice, Karolew, Karsznice, Kłady, Korczew, Krobanów, Krobanówek, Laskowiec, Maciejów, Michałów, Mostki, Ochraniew, Ogrodzisko, Opiesin, Ostrówek, Piaski, Polków, Poręby, Pratków, Rębieskie, Rębieskie-Kolonia, Suchoczasy, Tymienice, Wiktorów, Wojślawice, Wólka Wojsławska, Wymysłów, Zamłynie, Zborowskie. Powyższe miejscowości tworzą 31 sołectw.

Gmina Zduńska Wola zlokalizowana jest w odległości ok. 50 km od Łodzi – jednej z największych aglomeracji w Polsce. Korzystne połączenie komunikacyjne zapewnione jest dzięki trasie szybkiego ruchu S8 oraz drodze wojewódzkiej nr 482 łączącej Łódź z Wrocławiem. Przez gminę przebiegają również dwie magistrale kolejowe łączące północną i południową część Polski, jak i wschód z zachodem. Dodatkowo, w niedalekim sąsiedztwie gminy przebiegają autostrady A1 i A2, dzięki którym gmina ma optymalne połączenie między innymi z Łodzią, Poznaniem, Warszawą i Gdańskiem.

Sąsiedztwo miasta Zduńska Wola i związane z tym migracje korzystnie wpływają na zwiększenie liczby mieszkańców gminy oraz rozwój lokalnych i regionalnych firm produkcyjnych, handlowych i usługowych.

3.2. Struktura ludności

Liczba mieszkańców na terenie Gminy Zduńska Wola, na przestrzeni ostatnich lat, systematycznie wzrasta. Na koniec roku 2024 wynosiła 12329.

Tabela nr 5: Liczba ludności:

Dane statystyczne w latach	2021	2022	2023	2024
Liczba ludności ogółem	12018	12091	12262	12329
Kobiety	5983	6095	6114	6145
Mężczyźni	6035	6130	6148	6184
Urodzenia	100	104	83	86
Zgony	136	133	113	126
Przyrost naturalny	-36	-29	-30	-40
Wiek przedprodukcyjny	2544	2432	2506	2489
Wiek produkcyjny	7596	7615	7646	7692
Wiek poprodukcyjny	2015	2044	2110	2147

Źródło: Opracowanie własne

Z powyższej tabeli wynika, że w roku 2024 odnotowano ujemny przyrost naturalny. Wzrosła liczba ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym.

3.3. Podmioty gospodarcze

3.3.1. Działalność rolnicza

Gmina Zduńska Wola charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem warunków glebowych. Najlepsze gleby należące do I i II klasy bonitacyjnej kompleksu pszennego, bardzo dobrego, zajmują niewielkie powierzchnie w okolicach wsi Wojsławice oraz Korczew. Najczęściej występujący kompleks żytni bardzo dobry (pszenno-żytni), w skład którego wchodzi najlepsze gleby lekkie bielcowe, zaliczane do III i IV klasy bonitacyjnej, znajdują się przede wszystkim w północnej części gminy w okolicy Pratkowa oraz wsi Rębieskie i Rębieskie-Kolonia, a także wokół Wojsławic. Gleby III klasy bonitacyjnej – słabsze, lecz także bardzo korzystne dla produkcji rolnej – to głównie gleby brunatne z małym udziałem gleb bielcowych, których największe kompleksy występują w okolicach wsi: Wojsławice,

Gajewniki, Krobanów, Biały Ług, Michałów, Tymienice. Najsłabszym rolniczo obszarem są tereny wsi Zborowskie, Mostki, Gajewniki-Kolonia. Dominują tu słabe gleby poniżej IV klasy bonitacyjnej. Rolnictwo w gminie, w przeważającej części oparte jest na drobnych gospodarstwach prywatnych. Liczba gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha - wynosi ok. 1798. Ich łączna powierzchnia to 6198,005 ha. Średnia wielkość gospodarstwa w gminie wynosi 3,44 ha.

W produkcji roślinnej dominuje uprawa zbóż (pszenica, pszenżyto, żyto, owies) ziemniaków i roślin pastewnych. Produkcja zwierząt jest wielokierunkowa (bydło, trzoda chlewna, drób).

Gmina Zduńska Wola z biegiem lat zmienia charakter – z rolniczego na podmiejski. Maleje liczba podmiotów prowadzących rolniczą produkcję roślinną, zwierzęcą, czy zajmujących się przetwórstwem. Dominują małe gospodarstwa rolne, których właściciele podejmują działalność nierolniczą – własną lub w oparciu o zatrudnienie.

3.3.2. Działalność gospodarcza

Na terenie Gminy Zduńska Wola na koniec 2024 roku funkcjonowało 866 jednostek gospodarczych. Największa część podmiotów prywatnych to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, 38 działało w formie spółek cywilnych. Najczęściej, jako rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej, wskazywany w klasyfikacji działalności na terenie gminy to malowanie, tynkowanie oraz wykonywanie pozostałych robót budowlanych wykończeniowych oraz posadzkarstwo, tapetowanie i oblicowywanie ścian. Kolejne grupy to zakładanie stolarki budowlanej, specjalistyczne roboty budowlane oraz transport drogowy towarów. Na terenie Gminy Zduńska Wola działa 16 punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) oraz 4 punkty sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do sprzedaży w miejscu sprzedaży (lokal gastronomiczne).

3.4. Infrastruktura społeczna

3.4.1. Ochrona zdrowia

Podstawowe potrzeby większości mieszkańców Gminy Zduńska Wola w zakresie opieki zdrowotnej zaspokajają ośrodki zdrowia, lekarze oraz apteki w mieście Zduńska Wola. Jednakże w przypadku terenów położonych w dalszej odległości od Zduńskiej Woli, mieszkańcy mogą korzystać z usług Ośrodka Zdrowia w Annopolu Starym obsługiwanego przez SPZPOZ w Zduńskiej Woli. Gmina Zduńska Wola zapewnia także korzystanie z bezpłatnych badań, szkoleń.

3.4.2. Oświata

Na terenie Gminy Zduńska Wola funkcjonują następujące typy szkół:

- 3 przedszkola publiczne,
- 6 szkół podstawowych,
- 9 oddziałów przedszkolnych,

dla których organem prowadzącym jest Gmina Zduńska Wola, a także:

- branżowa szkoła II stopnia,
- liceum,
- technikum,
- kwalifikacyjne kursy zawodowe,

dla których organem prowadzącym jest Powiat Zduńskowolski.

Placówki prowadzone przez osoby prawne inne niż jednostka samorządu terytorialnego to:

- Publiczne Przedszkole „Trampolina” w Henrykowie,
- Niepubliczny Żłobek „Trampolina” w Henrykowie,

dla których organem prowadzącym jest Zgromadzenie Zakonne „Małe Dzieło Boskiej Opatrzności” – Orioniści – Prowincja Polska.

Opieka przedszkolna na terenie Gminy Zduńska Wola jest bardzo dobrze rozwinięta. Funkcjonują 3 przedszkola i oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych:

1) przedszkola publiczne:

- Gminne Przedszkole w Czechach,

- Gminne Przedszkole w Ochraniewie,
- Gminne Przedszkole w Tymienicach;

2) oddziały przedszkolne dla 3 - 4 latków działające przy szkołach podstawowych:

- oddział przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Janiszewicach,
- oddział przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Krobanowie,
- oddział przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Wojsławicach.

Przy szkołach podstawowych funkcjonują także oddziały przedszkolne dla dzieci objętych obowiązkowym przygotowaniem przedszkolnym. Łącznie do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych uczęszczało 398 dzieci (stan na miesiąc wrzesień 2024 r.). Zapewnienie opieki dla najmłodszych dzieci jest niezmiernie istotne w kontekście powrotu rodziców na rynek pracy. Bogata oferta placówek z terenu Gminy Zduńska Wola, zapewniających opiekę i edukację dla małych mieszkańców gminy jest znaczącym wsparciem dla rodzin w tej kwestii.

Wszystkie szkoły podstawowe na terenie gminy to szkoły publiczne. Zaliczają się do nich:

- Szkoła Podstawowa W Annopolu Starym;
- Zespół Szkoły Podstawowej i Przedszkola im. Jana Pawła II w Czechach;
- Szkoła Podstawowa im. Juliana Tuwima w Izabelowie;
- Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Janiszewicach;
- Szkoła Podstawowa im. Jana Henryka Dąbrowskiego w Krobanowie;
- Szkoła Podstawowa im. Adama Mickiewicza w Wojsławicach.

3.4.3. Bezpieczeństwo

Na terenie gminy Zduńska Wola działa Zarząd Oddziału Gminnego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP oraz 14 jednostek ochotniczych straży pożarnych, typu „S”. Wszystkie jednostki dysponują bazą lokalową w postaci remiz strażackich z pomieszczeniami garażowymi. Do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego należą trzy jednostki: OSP Janiszewice, OSP Korczew, OSP Zborowskie. Na wyposażeniu jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych jest 17 samochodów pożarniczych. W celu szybkiego powiadamiania o konieczności podejmowania działań ratowniczych jednostki włączone do KSRG wyposażono w system selektywnego uruchamiania syren załączane ze stanowiska kierowania Komendy

Powiatowej PSP w Zduńskiej Woli. System ten pozwala na bardzo szybkie powiadomienie strażaków o zagrożeniu, co w znacznym stopniu przyspiesza wyjazd do akcji.

Jednostki OSP działające na terenie Gminy Zduńska Wola:

- 1) OSP Janiszewice (KSRG);
- 2) OSP Korczew (KSRG);
- 3) OSP Zborowskie (KSRG);
- 4) OSP Annopole Nowe;
- 5) OSP Czechy;
- 6) OSP Gajewniki;
- 7) OSP Izabelów;
- 8) OSP Michałów;
- 9) OSP Piaski;
- 10) OSP Polków;
- 11) OSP Pratków;
- 12) OSP Rębieskie;
- 13) OSP Wojsławice;
- 14) OSP Zamłynie.

3.4.4. Pomoc społeczna

Jednostką organizacyjną pomocy społecznej dla mieszkańców Gminy Zduńska Wola jest **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej**. Realizuje on ustawowe zadania w zakresie pracy z osobami i rodzinami znajdującymi się w trudnej sytuacji życiowej, polegające w szczególności na przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń (np. zasiłek celowy, zasiłek okresowy); pracy socjalnej; realizacji usług opiekuńczych; analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej; realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych; rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje następujące zadania:

- 1) **zadania własne gminy** w zakresie: udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym, przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, okresowych i stałych, dożywianie dzieci, sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym, organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania,

z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu. opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, pracę socjalną;

- 2) **zadania zlecone gminie:** przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną, wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Tabela nr 6: Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej:

Pomoc społeczna - świadczenia	Stan na dzień 31.12.2022 r.	Stan na dzień 31.12.2023 r	Stan na dzień 31.12.2024 r
Liczba rodzin, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej	206	202	173

Źródło: Opracowanie własne

Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2022-2023 utrzymywała się na tym samym poziomie, natomiast w 2024 r wartość ta spadła. Dominującym powodem przyznawania świadczeń z pomocy społecznej była niepełnosprawność. Kolejnymi, najczęściej występującymi powodami udzielania świadczeń były: bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, potrzeba ochrony macierzyństwa.

Tabela nr 7: Powody przyznania pomocy:

Pomoc społeczna - świadczenia	Stan na dzień 31.12.2022 r.	Stan na dzień 31.12.2023 r	Stan na dzień 31.12.2024 r
Liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	206	202	173
Z powodu bezrobocia	85	80	55
Z powodu niepełnosprawności	90	91	80
Z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby	71	79	74
Z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	11	11	4

Źródło: Opracowanie własne

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zduńskiej Woli realizował również zadania zlecone przez administrację rządową w szczególności z zakresu:

- ustawy o świadczeniach rodzinnych,
- ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- ustawy o Karcie Dużej Rodziny,
- wydawanie decyzji w sprawie potwierdzenia prawa do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Tabela nr 8: Realizacja świadczeń z zakresu zadań zleconych gminie:

Nazwa świadczeń/Liczba rodzin		Stan na dzień 31.12.2022 r.	Stan na dzień 31.12.2023 r.	Stan na dzień 31.12.2024 r.
Świadczenie wychowawcze	Liczba rodzin	1.502	W 2023 r realizowano wypłaty świadczeń przyznanych informacją przez Wojewodę Łódzkiego 81 świadczeń	W 2024 r realizowano wypłaty świadczeń przyznanych informacją przez Wojewodę Łódzkiego 61 świadczeń
Świadczenie „Za życiem”	Liczba rodzin	0	1	1
Świadczenie z funduszu alimentacyjnego	Liczba rodzin	41	39	35
Świadczenia rodzinne, zasiłki dla opiekunów składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	Liczba rodzin	562	523	489
Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne	Liczba rodzin	38	40	41

Źródło: Opracowanie własne

Na koniec 2024 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w gminie Zduńska Wola zatrudnionych było 12 pracowników, w tym 1 kierownik, 1 księgowa, 5 pracowników socjalnych, 1 asystent rodziny oraz 4 pozostałych pracowników obsługujących min. świadczenia rodzinne, fundusz alimentacyjny oraz pomost i pozostałe zadania zlecone. Liczba zatrudnionych pracowników socjalnych oraz ogólna liczba osób zatrudnionych w GOPS utrzymywała się na stałym poziomie. W przedmiotowym roku Ośrodek spełniał ustawowy warunek co do liczby zatrudnionych osób – jeden pracownik socjalny na 2000 osób lub jeden pracownik socjalny na 50 rodzin i minimum 3 zatrudnionych pracowników socjalnych.

Ważny obszar aktywności GOPS stanowi praca socjalna, czyli interdyscyplinarna działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Praca socjalna realizowana jest w oparciu o diagnozę sytuacji klienta, opracowanie planu pomocy i wsparcia w zależności od indywidualnej sytuacji oraz posiadanego potencjału osobistego. Ważne jest systemowe i całościowe podejście do osoby i rodziny w zależności od zdiagnozowanych problemów. Praca socjalna najczęściej polega m.in. na udzielaniu informacji, wskazówek i pomocy przy rozwiązywaniu trudnych spraw życiowych, świadczeniu poradnictwa oraz współpracy z innymi podmiotami pomocy społecznej.

Pomoc i wsparcie mieszkańcom gminy w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie zapewnia przede wszystkim Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej. Do zadań GKRPA należy m.in. podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego; przeprowadzanie rozmów motywacyjno-interwencyjnych z osobami mającymi problem z nadużywaniem alkoholu oraz członkami ich rodzin; współdziałanie z organizacjami pozarządowymi i społecznymi w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi; a także prowadzenie kontroli przestrzegania warunków sprzedaży napojów alkoholowych i opiniowanie wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

Zespół Interdyscyplinarny realizuje zadania gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. W jego skład wchodzi osoby z różnych grup zawodowych, reprezentujące instytucje publiczne odpowiedzialne za działania w tym obszarze. Zespół integruje i koordynuje działania różnych podmiotów i specjalistów, w szczególności poprzez diagnozowanie problemu przemocy domowej, podejmowanie działań w środowisku nim

zagrożonym bądź dotkniętym, rozpowszechnianie informacji o możliwych formach pomocy oraz inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc.

Jako uzupełnienie systemu pomocy społecznej należy również wskazać instytucje powiatowe, w szczególności Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zduńskiej Woli, które realizuje zadania powiatu wynikające nie tylko z ustawy o pomocy społecznej, ale także m.in. z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (jako organizator i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej) oraz ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Zadania w obszarze aktywizacji zawodowej leżą w gestii Powiatu Zduńskowolskiego, a bezpośrednio realizuje je Powiatowy Urząd Pracy w Zduńskiej Woli poprzez m.in. udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu pracy, organizowanie i finansowanie usług i instrumentów rynku pracy, przyznawanie i wypłacanie zasiłków oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia, a także opracowywanie analiz i sprawozdań dotyczących rynku pracy.

3.4.5. Gospodarka mieszkaniowa i komunalna

Gospodarowanie mieszkaniowym zasobem Gminy Zduńska Wola odbywa się na zasadach i w oparciu o Wieloletni program gospodarowania zasobem mieszkaniowym Gminy Zduńska Wola. W 2024 roku obejmował on 28 lokali o łącznej powierzchni użytkowej 1.214,12 m², zlokalizowanych w ośmiu budynkach na terenie gminy. Wśród podanych wyżej lokali 2 stanowią lokale socjalne o powierzchni łącznej 47,16 m². Budynki wchodzące w skład zasobu mieszkaniowego gminy powstały w latach 1921–1973. Jedenaście lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy jest wyremontowanych i posiadają instalację wody i kanalizacji. Pozostałe lokale mieszkalne mają niższe parametry techniczne.

3.4.6. Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

Poniżej przedstawione zostały zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych z którymi współpracuje Gmina Zduńska Wola. Należą do nich:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zduńskiej Woli,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zduńskiej Woli,
- Komenda Powiatowa Policji w Zduńskiej Woli,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny,

- Punkt Konsultacyjno-Informacyjny,
- placówki oświatowe,
- organizacje pozarządowe oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

3.4.7. Organizacje pozarządowe

Lokalna Grupa Działania” Podkowa”. Z inicjatywy Gminy Zduńska Wola w 2008 roku podjęte zostały pierwsze kroki w kierunku utworzenia stowarzyszenia działającego w oparciu o Program Rozwoju Obszarów Wiejskich - Leader. Zidentyfikowanie problemów lokalnych, niski poziom współpracy samorządów oraz słabe wykorzystanie posiadanych zasobów stały się motywem do podjęcia, pomiędzy gminami Zduńska Wola i Zapolice, współpracy, której celem było zaktywizowanie samorządów oraz ich partnerów, zainteresowanych projektami w ramach inicjatywy Leader. W zakres konsultacji oraz opracowanie Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR), włączono społeczność lokalną, w tym przedstawicieli sektorów gospodarczego i społecznego.

Koła gospodyń wiejskich. Powstały one z inicjatywy mieszkających na terenie Gminy Zduńska Wola kobiet. Działają one na podstawie art. 22 ustawy z dnia 8 października 1982 r. o społeczno-zawodowych organizacjach rolników, jako stowarzyszenia, w oparciu o ustawę z dnia 7 kwietnia 1989 r. „Prawo o stowarzyszeniach”, a także na podstawie ustawy z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich. Dzięki sprzyjającej atmosferze, dzięki wielu osobom oraz instytucjom wspierających ich działalność, członkinie kół czują się bardziej zmotywowane do dalszego działania. Członkiniami są kobiety w bardzo różnym wieku, co daje możliwość dzielenia się doświadczeniami i umiejętnościami między pokoleniami. Za cel obrały sobie głównie podtrzymywanie i pielęgnowanie lokalnych tradycji. Aktywnie uczestniczą w programach związanych z tematyką kobiecą oraz wydarzeniach kultywujących tradycje i regionalizm. Na terenie Gminy Zduńska Wola działa 20 kół gospodyń wiejskich, które czynnie biorą udział nie tylko w lokalnych wydarzeniach, ale także gminnych, powiatowych krajowych, a nawet międzynarodowych.

Kluby sportowe i stowarzyszenia oświatowe. Na terenie Gminy Zduńska Wola mają siedzibę oraz działają kluby sportowe - Towarzystwo Sportowe Janiszewice, Klub Sportowy Rębieskie, Ludowy Klub Sportowy Ekolog Wojsławice, Stowarzyszenie Pasjonatów Sportu z Henrykowa. Sport w Gminie Zduńska Wola jest ważnym elementem życia wielu jej mieszkańców. Gmina wspiera rozwój dyscyplin sportowych w różnych grupach wiekowych, zarówno finansowo jak i pozafinansowo. Wsparciem objęte są stowarzyszenia, których siedziba mieści się na terenie gminy oraz prowadzą szkolenia na terenie i dla mieszkańców gminy.

4. Wyzwania lokalnej polityki społecznej

4.1. Niepełnosprawność i choroby

W świetle definicji Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) zdrowie jest nie tylko całkowitym brakiem choroby czy niepełnosprawności, ale także stanem pełnego, fizycznego, umysłowego oraz społecznego dobrostanu, tj. dobrego samopoczucia. Stanowi ono jeden z podstawowych czynników, wpływających na jakość życia rodzin i poszczególnych osób. Zachowanie odpowiedniego poziomu zdrowotności społeczeństwa stanowi obecnie poważne wyzwanie, ze względu m.in. na systematycznie *starzenie się społeczeństwa*, zagrożenia środowiskowe, niewłaściwą dietą czy mało aktywny tryb życia itp.

Wśród głównych powodów ubiegania się mieszkańców Gminy Zduńska Wola o świadczenia z pomocy społecznej są dwa bezpośrednio związane ze zdrowiem. W 2024 roku w 80 rodzinach funkcjonowały osoby z niepełnosprawnością, wymagające z tego tytułu wsparcia, natomiast długotrwałej lub ciężkiej choroby członka rodziny doświadczyły 74 środowiska. Powody te znalazły się odpowiednio na pierwszym i drugim miejscu, pod względem liczby rodzin objętych wsparciem, wśród wszystkich tytułów udzielania świadczeń i są obecnie poważnym czynnikiem mogącym powodować ubóstwo rodzin nimi dotkniętych. Problemy zdrowotne zaburzają bowiem prawidłowe funkcjonowanie osób w wielu aspektach życia, niejednokrotnie przyczyniając się do obniżenia jego jakości i wystąpienia trudnych sytuacji życiowych, takich jak utrata pracy, niemożność podjęcia zatrudnienia, trudności finansowe i zadłużenie, wynikające z wysokich kosztów leczenia przy niskich dochodach lub ich braku, uzależnienia, konflikty w rodzinie, a także inne problemy zdrowotne takie jak np. depresja.

Podobnie może sytuacja wyglądać w przypadku niepełnosprawności, która w świetle definicji WHO, oznacza „ograniczenie lub brak zdolności do wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny dla człowieka, wynikające z uszkodzenia i upośledzenia funkcji organizmu”. W polskim ustawodawstwie, niepełnosprawność została zdefiniowana jako trwała lub okresowa niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodująca niezdolność do pracy. Niepełnosprawność może wiązać się z obniżoną sprawnością ruchową, sensoryczną (zmysłową), intelektualną, psychofizyczną, komunikowania się oraz funkcjonowania w społeczeństwie. Jej przyczynami mogą być przewlekłe choroby, wady wrodzone, przebyte

urazy i wypadki, a także obniżanie się sprawności fizycznej i umysłowej wraz ze starzeniem się organizmu. Może zatem wystąpić w różnym okresie życia oraz mieć różny stopień. Statystyki pomocy społecznej wskazują na to, że niepełnosprawność jest istotnym powodem udzielania wsparcia mieszkańcom w całym analizowanym okresie. Liczba rodzin objętych wsparciem z tego tytułu w latach 2022-2024 zmniejszyła się o 10, nadal jednak pozostaje na dość wysokim poziomie.

Jak już zostało wcześniej wskazane, w gminie widoczne jest *starzenie się społeczeństwa*. W 2024 roku liczba osób w wieku poprodukcyjnym wynosiła 2147 osób. Odsetek w ostatnich latach systematycznie wzrastał i prawdopodobnie w następnych również będzie się zwiększał. Faktyczna sytuacja życiowa osób starszych jest mocno zróżnicowana, niemniej jednak czynniki takie jak podeszły wiek, osłabiona zdrowotność czy obniżona sprawność organizmu, z którymi wiąże się jakiś deficyt zdolności wrodzonych lub nabytych, stanowią przyczynek do marginalizacji i izolacji społecznej. Częściowe lub całkowite ograniczenie zdolności danej osoby do samodzielnej egzystencji (w wymiarze indywidualnym i społecznym) stanowi bowiem poważną barierę w wypełnianiu podstawowych ról w środowisku rodzinnym, miejscu zamieszkania czy pracy.

Jednym z podstawowych zadań gminy w zakresie wsparcia osób i rodzin, które doświadczają problemu niepełnosprawności oraz ciężkiej i/lub przewlekłej choroby, są usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze. Mogą one zostać przyznane osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona. Usługi przyznawane są także osobom pozostającym w rodzinach, gdy rodzina nie jest sama w stanie zaspokoić potrzeb w zakresie opieki. W 2024 roku pomoc w postaci usług opiekuńczych otrzymywała 1 osoba, Na terenie gminy od 2022 roku realizowany jest Program Asystenta Osobistego Osoby z Niepełnosprawnością. Liczba osób objętych wsparciem z tego tytułu systematycznie rośnie od 2 osób w 2022 r. do 5 w roku 2024.

Osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. W 2024 roku w DPS-ach w Sieradzu, Rożdżalach, Gostkowie, Bełchatowie, Biskupicach, Wschowie, Przatówku i Zduńskiej Woli przebywało 24 mieszkańców gminy.

4.2. Bierność zawodowa i bezrobocie

Status osoby na rynku pracy w istotny sposób warunkuje jej sytuację społeczną, rodzinną czy finansową. Praca stanowi bowiem nie tylko źródło dochodu, ale także możliwość zapewnienia sobie i rodzinie godnego funkcjonowania, szansę na rozwój osobisty, spełnienie zawodowe oraz zachowanie kontaktów społecznych. Wyzwaniem dla służb społecznych jest obecnie dość powszechne zjawisko bierności zawodowej, spowodowanej postawą ukierunkowaną na korzystanie z dostępnych form wsparcia, które w wystarczający sposób zaspokajają potrzeby rodzin. Grupa osób nieaktywnych zawodowo jest dość zróżnicowana. Są to m.in. osoby, które nie wykazują chęci do podjęcia pracy, pomimo iż są do niej całkowicie zdolne; osoby, które w wieku aktywności zawodowej nabyły uprawnienia rentowe i nie chcą wracać na rynek pracy; czy osoby, które widzą mniej korzyści w zatrudnieniu niż w pozostawaniu bez niego (np. trudności w zapewnieniu opieki nad dziećmi, dojazdu do pracy). Stan bierności zawodowej dotyczy nierzadko osób niepełnosprawnych, a także młodzieży, która nie weszła jeszcze na ścieżkę zawodową lub czasowo wycofała się z rynku pracy z powodu kontynuowania edukacji czy konieczności opieki nad dzieckiem.

Bezrobotnym natomiast, w świetle ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, określa się osobę m.in. niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu oraz zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania powiatowym urzędzie pracy. Definicja bezrobotnego wskazuje więc na zdolność i chęć do podjęcia zatrudnienia, choć w praktyce może to wyglądać nieco inaczej. Część osób rejestruje się w urzędzie pracy ze względu na potrzebę objęcia ubezpieczeniem zdrowotnym, a nierzadko pracują w tzw. szarej strefie. Z uwagi jednak na to, że nie dysponujemy danymi dotyczącymi bierność zawodowej oraz pracy nierejestrowanej, poniższa analiza będzie dotyczyła bezrobocia rejestrowanego.

W grudniu 2024 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Zduńskiej Woli zarejestrowanych było 263 osób bezrobotnych z obszaru gminy, czyli o 11 osób więcej niż w 2021 roku(wtedy zarejestrowanych było 252 osób bezrobotnych).

Przyczyn powstawania bezrobocia można upatrywać w różnych źródłach – do podstawowych zalicza się jednak trzy grupy czynników: indywidualne, koniunkturalne oraz instytucjonalne. Pierwsze z wymienionych to czynniki stanowiące pochodną indywidualnych preferencji, a także związane z jego charakterystyką, czyli m.in. brak ofert pracy spełniających określone oczekiwania, chęć znalezienia pracy blisko miejsca zamieszkania, poziom

wykształcenia, umiejętności czy sprawność fizyczna. Czynniki koniunkturalne wpływają bezpośrednio na wielkość popytu na pracę, a więc zapotrzebowania na pracowników zgłaszanego przez pracodawców. Można wśród nich wymienić np. kryzys gospodarczy czy wprowadzenie nowych technologii. Czynniki instytucjonalne to natomiast system pomocy osobom bezrobotnym, mechanizm płacy minimalnej, system podatkowy czy działalność związków zawodowych.

Osoby doświadczają największych barier w podejmowaniu zatrudnienia ze względu na młody lub starszy wiek, brak doświadczenia zawodowego, kwalifikacje nieadekwatne do potrzeb rynku pracy czy bariery komunikacyjne. Czynniki te powodują przedłużanie czasu pozostawania bez zatrudnienia. W przypadku jednak części osób głównym powodem braku pracy może być niechęć do jej podjęcia lub praca w „szarej strefie”.

4.3. Funkcjonowanie rodzin z dziećmi

Rodzina jest podstawową i naturalną grupą społeczną, na której opiera się funkcjonowanie całego społeczeństwa. To w niej rodzą się i wychowują dzieci, a także są zaspokajane różnorodne potrzeby jej członków – zarówno te podstawowe (np. wyżywienie, ubranie, schronienie), jak i wyższego rzędu (akceptacja, miłość, szacunek, rozwój zainteresowań i zdolności). Rodzina wypełnia ważne funkcje, przede wszystkim materialno-ekonomiczną, opiekuńczą, wychowawczą i emocjonalno-ekspresyjną, zapewniając swoim członkom podstawy do życia i rozwoju, opiekę w przypadku osób niesamodzielnych, przygotowanie dzieci od prawidłowego wypełniania ról społecznych, a także realizację potrzeb psychologicznych zarówno w rodzinie, jak i poza nią.

Źródłem wykluczenia społecznego rodziny są bariery i trudności, które ujemnie wpływają na wypełnianie przez nią podstawowych funkcji, m.in.: niska świadomość oraz niedobór kompetencji rodzicielskich, niezaradność życiowa rodziców, bezrobocie, ubóstwo materialne, rozpad więzi rodzinnych (często związany z migracją zarobkową), choroba psychiczna, łatwy dostęp do substancji psychoaktywnych, zwłaszcza alkoholu i dopalaczy, uzależnienia, stosowanie przemocy fizycznej, psychicznej lub ekonomicznej wobec członków rodziny, a także negatywne wzorce w środowisku zamieszkania.

W 2024 roku pomocą społeczną w Gminie Zduńska Wola objęte były 177 rodziny, w których funkcjonowało 366 osób. Rodziny z dziećmi stanowiły 30,51% (54 rodziny) wszystkich rodzin korzystających ze wsparcia, przy czym najczęściej były to rodziny z jednym

dzieckiem (19 rodzin), 22 rodziny z dwójką, 11 rodzin z trójką dzieci, w dwóch rodzinach było czworo dzieci. Rodziny niepełne to 10,73% wszystkich rodzin objętych pomocą społeczną.

Jednym z problemów rodzin w Gminie Zduńska Wola jest niewydolność opiekuńczo-wychowawcza. Pojawia się ona w środowiskach wieloproblemowych, doświadczających bezrobocia, ubóstwa materialnego, złych warunków mieszkaniowych i różnych dysfunkcji. W 2024 roku z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego z pomocy społecznej korzystały 4 rodziny, w których funkcjonowało 13 osób. Ponadto 20 rodzin otrzymywał wsparcie z tytułu ochrony macierzyństwa, w tym 19 ze względu na wielodzietność.

Istotną rolę w zakresie wsparcia rodzin odgrywa asystent rodziny, który realizując swoje zadania odpowiedzialny jest m.in. za bezpośrednią pracę z rodzicami oraz dziećmi, a także działania realizowane na rzecz dziecka i rodziny. Do jego głównych zadań należy wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, polegające w szczególności na analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie, wzmocnieniu roli funkcji rodziny, rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny, podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny, pomocy w integracji rodziny, przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny oraz dążeniu do jej reintegracji oraz poprawy relacji z dalszą rodziną, środowiskiem sąsiedzkim oraz instytucjami.

Od 1 stycznia 2017 roku, z dniem wejścia w życie ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” obszar działań asystenta rodziny poszerzył się poprzez przypisanie mu funkcji koordynatora kompleksowego wsparcia (poradnictwa) dla kobiet w ciąży i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej, kobiet w sytuacji niepowodzeń położniczych oraz wsparcia rodzin dzieci, u których zdiagnozowano „ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu”. W 2024 roku w GOPS w Zduńskiej Woli zatrudniony był jeden asystent rodziny, który pracował z 5 rodzinami.

W przypadkach, gdy rodzice nie są w stanie zapewnić swoim dzieciom opieki i wychowania, a tak zdarza się niejednokrotnie w sytuacjach, gdy w rodzinie występuje przemoc bądź uzależnienia, dzieci umieszczane są w systemie pieczy zastępczej. W 2024 roku Gmina Zduńska Wola współfinansowała pobyt 6 dzieci w pieczy zastępczej.

4.4. Przemoc i uzależnienia

Przemoc w rodzinie oraz uzależnienia stanowią poważne dysfunkcje społeczne, które wpływają na funkcjonowanie osób, rodzin i całych społeczności. Są one bardzo trudne do zdiagnozowania, ponieważ niejednokrotnie mają ukryty charakter. Osoby nimi dotknięte lub doświadczające ich w rodzinach mogą nie zdawać sobie sprawy z powagi problemu, traktować go jako wewnętrzną sprawę rodziny, bądź nie ujawniają swoich obaw ze względu na strach przed wstydem i ostracyzmem społecznym. To może tłumaczyć, dlaczego dysfunkcje te mogą nie występować w statystykach pomocy społecznej bądź występować w niewielkiej skali, podczas gdy w rzeczywistości zarówno przemoc, jak i uzależnienia kryją się pod bezrobociem, ubóstwem, niepełnosprawnością i innymi trudnościami życiowymi.

W świetle art. 2 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej definicję przemocy domowej należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności: narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia, naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę, ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej, istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Tabela 9. Dane dotyczące przemocy domowej w Gminie w latach 2022-2024

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Liczba osób objętych pomocą grup diagnostyczno-pomocowych, w tym:	33	27	42
- kobiety	11	12	13
- mężczyźni	16	11	11
- dzieci	1	2	15
- osoby starsze	5	2	3
Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskie Karty	16	13	15
Liczba rodzin wobec których wszczęto procedurę	13	8	14
Liczba zakończonych procedur NK w przypadku:			
- ustania przemocy domowej i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w	5	6	6
- rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowanych działań	5	6	5
- odstąpienie od dalszych działań			3

Źródło: Opracowanie własne

Główne źródło informacji na temat przemocy w rodzinach w Gminie Zduńska Wola stanowią dane ze sprawozdań w zakresie realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej. W ich świetle corocznie w Gminie Zduńska Wola co najmniej kilka rodzin obejmowanych jest pomocą w sytuacji podejrzenia lub zaistnienia przemocy. W 2024 roku pomocą grup diagnostyczno-pomocowych objęte były 29 osoby, natomiast w 15 rodzinach realizowano procedurę Niebieskie Karty. Zostało zakończone 11 procedur w 10 rodzinach. Z powodu ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w 6 rodzinach natomiast w 5 rodzinach zakończono procedurę. Niemniej jednak za każdą procedurą stoją rodziny, w których przemoc ma lub miała miejsce i najprawdopodobniej odcisnęła już na nich piętno. Dlatego trzeba je obejmować kompleksowym wsparciem.

Uzależnienie, w świetle definicji Światowej Organizacji Zdrowia, rozumiane jest jako stan psychiczny i fizyczny, który wynika z interakcji organizmu z substancją psychoaktywną. Charakteryzuje się on zmianami zachowania oraz koniecznością przyjmowania substancji w sposób okresowy bądź ciągły – w celu doświadczenia jej wpływu bądź uniknięcia objawów towarzyszących jej brakowi w organizmie. W kontekście dysfunkcji społecznych uzależnienie należy jednak rozumieć szerzej, tj. jako silną i nabytą potrzebę zażywania substancji psychoaktywnych bądź wykonywania określonych czynności, takich jak np. uprawianie hazardu, oglądanie telewizji, korzystanie z internetu czy robienie zakupów. W obu tych wymiarach uzależnienie może przynieść negatywne konsekwencje – utrudnia bowiem prawidłowe funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne. Niejednokrotnie prowadzi nie tylko do utraty zdrowia, ale także do wykluczenia społecznego, przestępczości oraz problemów i dysfunkcji w rodzinie.

Na podstawie dostępnych danych nie jest możliwe określenie skali uzależnień. Przyczyny są różne – osoby uzależnione i ich rodziny mogą nie zdawać sobie sprawy z problemu, mogą również chcieć go ukrywać albo próbować zwalczyć we własnym gronie. W świetle statystyk GOPS w Zduńskiej Woli w latach 2022-2024 corocznie kilkanaście rodzin korzystało ze wsparcia z powodu alkoholizmu. W 2022 roku pomoc otrzymało z tego tytułu 8 rodzin (13 osób), w 2023 roku było to 8 rodzin (12 osób), natomiast w 2024 roku 5 rodzin z 5 osobami.

5. Cele i kierunki działań

Część wdrożeniowa *Strategii rozwiązywania problemów społecznych Gminy Zduńska Wola na lata 2025-2035* została usystematyzowana w formie priorytetów. Każdy z nich dotyczy innego wycinka rzeczywistości społecznej, jednakże są one ze sobą ściśle powiązane i wszystkie służą realizacji celu głównego Strategii. W związku z tym, wszystkie priorytety należy rozpatrywać łącznie w kontekście rozwoju społecznego gminy, uwzględniając jednak to, że wdrożenie założeń jednego z nich będzie miało istotny wpływ na powodzenie pozostałych.

Cel główny Strategii brzmi:

Zapewnienie wysokiej jakości życia, zaspakajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców oraz stworzenie szans zrównoważonego rozwoju poprzez kreowanie warunków dla wzmocnienia i rozwoju potencjału osób, rodzin oraz społeczności lokalnych zamieszkujących Gminę Zduńska Wola

Zostanie on osiągnięty dzięki realizacji celów strategicznych przypisanych do każdego z priorytetów, określonych w oparciu o przeprowadzoną diagnozę oraz zadania leżące w kompetencjach samorządu gminnego. W ramach każdego z nich uwzględniono także prognozę zmian w zakresie objętym Strategią.

Priorytety *Strategii rozwiązywania problemów społecznych Gminy Zduńska Wola na lata 2026-2035* są następujące:

1. Tworzenie dobrych warunków do życia na terenie Gminy Zduńska Wola;
2. Wspieranie rodziny z dziećmi;
3. Budowanie system usług społecznych dostosowanych do zdiagnozowanych potrzeb mieszkańców;
4. Aktywizacja społeczności lokalnej.

Wskazany poniżej katalog działań wyznacza kluczowe, niezbędne kierunki zaangażowania władz samorządu, jednostek organizacyjnych gminy oraz partnerów lokalnych. Nie jest katalogiem zamkniętym, więc jeżeli w trakcie wdrażania Strategii pojawią się jeszcze inne pomysły (projekty) wpisujące się w jej cele, to również powinny zostać wzięte pod uwagę.

5.1 Tworzenie dobrych warunków do życia na terenie Gminy Zduńska Wola

W celu zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców Gminy Zduńska Wola konieczna jest kontynuacja działań oraz ich rozszerzenie w wielu obszarach funkcjonowania Gminy. Oznacza to m.in. intensyfikację działań wspierających prawidłowy rozwój najmłodszych mieszkańców Gminy (dzieci i młodzież). Realizacja działań zaplanowanych w Strategii przyczyni się do zwiększenia poziomu zaradności życiowej oraz aktywności zawodowej mieszkańców gminy, dzięki czemu będą samodzielni, znajdą motywację do podejmowania zatrudnienia, szczególnie w godziwych warunkach pracy i płacy, odpowiadające kwalifikacjom i stopniu mobilności oraz dające możliwości rozwoju. Ważne będzie także wsparcie ukierunkowane na przełamywanie barier utrudniających samodzielność i podjęcie aktywności na rynku pracy. Na poziom życia wpływa również otoczenie, w tym jakość środowiska naturalnego, które oddziałuje na zdrowie mieszkańców. Dlatego na terenie Gminy prowadzone będą działania mające na celu szeroko rozumianą ochronę środowiska, w tym w szczególności poprawę jakości powietrza dzięki ograniczeniu źródeł zanieczyszczeń.

Tabela 9. Cele operacyjne dla Priorytetu I

PRIORYTET I		
CELE OPERACYJNE	KIERUNKI DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI EWALUACJI
I.I. Rozwój dzieci i młodzieży w szkole oraz poza nią	1) Zapewnienie wysokiej jakości opieki nad dziećmi do lat 3 2) Zapewnienie wysokiej jakości opieki przedszkolnej 3) Wspieranie rozwoju i edukacji dzieci i młodzieży w szkołach 4) Wspieranie edukacji i postaw obywatelskich	- liczba miejsc opieki żłobkowej (szt.), - liczba miejsc wychowania przedszkolnego (szt.), - liczba szkół w których zapewnione jest wsparcie zespołu psychologiczno-pedagogicznego (szt.), - liczba szkół, w których prowadzone są projekty edukacji obywatelskiej (szt.),
I.II. Kreowanie warunków sprzyjających zaradności życiowej i aktywności zawodowej mieszkańców	1) Organizacja kursów, szkoleń i warsztatów niezbędnego do poprawnego wypełniania ról rodzinnych, społecznych i zawodowych. 2) Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Zduńskiej Woli w zakresie aktywizacji zawodowej mieszkańców 3) Upowszechnianie wiedzy o ekonomii społecznej oraz	- liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia. - liczba osób otrzymujących zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia.

	możliwości uzyskania wsparcia przez osoby planujące prowadzić działalność gospodarczą	
I.III. Zdrowi mieszkańcy dzięki czystemu środowisku	1) Szeroko rozumiana ochrona środowiska 2) Edukacja ekologiczna mieszkańców	- liczba wymienionych źródeł ciepła na bardziej ekologiczne (szt.), - liczba kampanii edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska (szt.), - liczba podjętych inicjatyw na rzecz ochrony środowiska (szt.)

5.2. Wspieranie rodziny z dziećmi

Wdrożenie zaplanowanych działań będzie służyło poprawie funkcjonowania rodzin z dziećmi w Gminie Zduńska Wola, zarówno w sferze relacji wewnątrzrodzinnych, jak i integracji rodzin z lokalną społecznością oraz rozwoju dzieci i młodzieży. Rodziny będą świadomie kształtować swoje relacje wewnętrzne, aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym, otwierać na nowe wyzwania i możliwości, zapewniać dzieciom i młodzieży rozwój i dobry start w dorosłość oraz kreować dobre wzorce oparte na miłości i szacunku. Będzie to możliwe dzięki zwiększeniu kompetencji rodziców, opiekunów prawnych oraz osób planujących założenie rodziny, a także zwiększenie dostępu do usług wsparcia.

Tabela 10. Cele operacyjne dla Priorytetu II

PRIORYTET II		
CELE OPERACYJNE	KIERUNKI DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI EWALUACJI
II.I. Wzmocnienie rodzin w wypełnianiu podstawowych funkcji, ze szczególnym uwzględnieniem warunków rozwoju dzieci i młodzieży	1) Zapewnienie wsparcia w postaci pracy socjalnej oraz asystentury rodzinnej rodzinom doświadczającym trudności w wypełnianiu podstawowych funkcji, 2) Rozwój poradnictwa rodzinnego i innych form wsparcia realizowanego przez pracowników socjalnych, pedagogów, psychologów, prawników, mediatorów. 3) Realizacja zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych (np. kółek, konkursów, turniejów)	- liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, potrzeby ochrony macierzyństwa - liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pracą socjalną - liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pracą asystenta rodziny - liczba rodzin i osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego - liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej

	sportowych, wycieczek i obozów edukacyjnych) doskonalących wiedzę i umiejętności oraz rozwijających pasję i zainteresowania dzieci i młodzieży. 4) Współpraca GOPS z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Zduńskiej Woli w zakresie rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych i dysfunkcji rodzin, w szczególności zadań dotyczących organizacji pieczy zastępczej i działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej.	
--	---	--

5.3. Budowanie systemu usług społecznych dostosowanych do zdiagnozowanych potrzeb mieszkańców

Oferta usług społecznych na terenie Gminy Zduńska Wola będzie stale się rozwijać w odpowiedzi na potrzeby i problemy mieszkańców. Wprowadzone zostaną nowe narzędzia mające na celu wsparcie ofiar przemocy, przeciwdziałanie przemocy i uzależnieniom (również ich nowym formom), wsparcie osób niesamodzielnych, osób z niepełnosprawnością oraz seniorów. Dopracowana zostanie oferta pomocy, aktywizacji i opieki nad wskazanymi grupami.

Tabela 11. Cele operacyjne dla Priorytetu 3.

PRIORYTET III		
CELE OPERACYJNE	KIERUNKI DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI EWALUACJI
III.1. Interdyscyplinarne przeciwdziałanie przemocy w oparciu o dostępne zasoby	1) Podnoszenie świadomości mieszkańców Gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy 2) Rozwój usług świadczonych na rzecz osób doznających przemocy 3) Rozwój usług świadczonych na rzecz sprawców przemocy	- liczba zrealizowanych programów/kampanii w zakresie przeciwdziałania przemocy (szt.), - liczba szkoleń dla pracowników w zakresie przeciwdziałania przemocy (szt.), - liczba osób otrzymujących wsparcie ze względu na doświadczanie przemocy (szt.),

		- liczba skierowań do programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy (szt.),
III.II. Rozwinięta działalność profilaktyczna w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom	1) Ograniczenie dostępności do alkoholu na terenie Gminy 2) Zapewnienie dostępu do specjalistów w zakresie problemów uzależnień 3) Realizacja rekomendowanych programów profilaktyki uzależnień	- liczba przeprowadzonych kontroli sklepów (szt.), - liczba osób korzystających z porad/konsultacji/wsparcia specjalistów (os.), - liczba zrealizowanych programów profilaktyki uzależnień (szt.), - liczba działających świetlic (szt.),
III.III. Zwiększanie oferty dostosowanej do zmieniających się potrzeb osób starszych	1) Integracja międzypokoleniowa 2) Organizacja aktywności dostosowanych do potrzeb seniorów 3) Zwiększenie dostępności usług i form aktywizacji dla osób starszych	- liczba zorganizowanych spotkań/działań na rzecz seniorów (szt.) - liczba usług skierowanych do osób starszych (szt.),
III.IV. Rozwój usług opiekuńczych skierowanych do osób niesamodzielnych oraz aktywizacja osób z niepełno- sprawnościami	1) Organizacja transportu umożliwiającego dotarcie osobom starszym i z niepełnosprawnością do placówek służby zdrowia, urzędów i innych miejsc 2) Zwiększenie dostępności architektonicznej, cyfrowej oraz informacyjno-komunikacyjnej zgodnie z ustawą o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	- liczba osób starszych i z niepełnosprawnością korzystających ze organizowanego transportu (os.), - liczba wprowadzonych udogodnień dla osób ze szczególnymi potrzebami (szt.).

5.4. Aktywizacja społeczności lokalnej

Społeczność lokalna stanowiona jest przez trzy główne aspekty: 1) terytorialny, wyrażający się w położeniu geograficznym; 2) społeczny, na który składają się więzi pomiędzy członkami społeczności oraz 3) psychiczny, obejmujący przede wszystkim tożsamość mieszkańców. Jest to przestrzeń aktywności ludzi, dzięki której mogą rozwijać się, a jednocześnie mieć udział w kształtowaniu jakości życia innych mieszkańców, a nawet uczestniczyć w przeciwdziałaniu i rozwiązywaniu problemów społecznych. Prognoza zmian, przy założeniu realizacji celów Strategii, zakłada ukształtowanie społeczności zintegrowanej, rozwijającej się, twórczej, solidarnej, świadomej swojego potencjału i wykorzystującej go na

rzecz dobra wspólnego oraz dbającą o osoby i grupy w najtrudniejszej sytuacji. Ponadto nastąpi wzrost zaangażowania obywateli w sprawy lokalne i zwiększy się oferta usług i aktywności w lokalnych środowiskach.

Tabela 12. Cel strategiczny 5.

PRIORYTET III		
CELE OPERACYJNE	KIERUNKI DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI EWALUACJI
Zwiększenie poczucia integracji oraz aktywności społecznej mieszkańców	1) Edukacja prawna, obywatelska, ekologiczna i zdrowotna mieszkańców gminy, mająca na celu podniesienie poziomu świadomości społeczeństwa. 2) Upowszechnianie pomocy sąsiedzkiej oraz wolontariatu na rzecz osób starszych, osób z niepełnosprawności, a także innych osób i rodzin potrzebujących wsparcia. 3) Działania na rzecz rozwoju aktywności społecznej, edukacyjnej, kulturalnej i sportowo -rekreacyjnej rodzin, dzieci i młodzieży, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami i in. poprzez organizację m.in. pogadanek, kursów, szkoleń, zajęć rozwijających pasje, wycieczek i wyjazdów kulturalnych. 4) Organizacja akcji i imprez lokalnych, w tym kultywujących święta, rocznice i lokalne tradycje, służących integracji społeczności oraz przełamywaniu stereotypów. 5) Tworzenie warunków do rozwoju samoorganizacji społecznej oraz większej partycypacji mieszkańców w sprawy lokalne w szczególności poprzez wsparcie merytoryczne lokalnych liderów oraz wsparcie rzeczowe, organizacyjne i finansowe zadań użyteczności publicznej	- Liczba inicjatyw z zakresu edukacji mieszkańców gminy. - Liczba organizacji pozarządowych, które otrzymały dotacje na realizację zadań publicznych gminy. - Wartość dotacji przekazanych organizacjom pozarządowym na realizację zadań publicznych - Liczba wolontariuszy zaangażowanych w działania na terenie gminy. - Liczba konsultacji społecznych przeprowadzonych z mieszkańcami

	realizowanych przez organizacje pozarządowe. 6) Wykorzystywanie różnorodnych form konsultacji społecznych z mieszkańcami (spotkania otwarte, debaty, warsztaty obywatelskie, badania ankietowe) przy podejmowaniu przez władze gminy decyzji w sprawach ważnych dla społeczności, w sposób stwarzający warunki do powszechnego w nich uczestnictwa osób fizycznych i organizacji obywatelskich.	
--	---	--

Efektywna realizacja wskazanych wyżej celów wymaga, aby równolegle z nimi prowadzone były działania służące wzmocnieniu i zwiększaniu skuteczności gminnego systemu wsparcia. Chodzi tu z jednej strony o rozwój bazy instytucjonalnej i zasobów, jakimi gmina dysponuje, a z drugiej – o doskonalenie mechanizmów współpracy i komunikacji oraz zwiększanie potencjału osób. Z tego względu rekomendowane jest realizowanie służących temu działań, w szczególności w zakresie:

- stałego zwiększania kompetencji pracowników i osób zaangażowanych w realizację Strategii, poprzez systematyczny udział w szkoleniach, kursach, warsztatach, seminariach, konferencjach, wizytach studyjnych i innych formach edukacji;
- wspierania kadry specjalistów zajmujących się m.in. uzależnieniami, przemocą w rodzinie oraz interwencją kryzysową w postaci superwizji i pomocy psychologicznej;
- wzmocnienia współpracy i komunikacji międzyinstytucjonalnej w obszarach objętych Strategią, służącej szybkiej diagnozie oraz przeciwdziałania dysfunkcjom społecznym, a także zmniejszaniu skali ich występowania;
- ukierunkowania na nowe, innowacyjne rozwiązania w zakresie objętym Strategią, służące większej otwartości i elastyczności działania,
- umiejętności zarządzania w sytuacjach kryzysowych, w szczególności rozpoznawania i diagnozowania sytuacji, podjęcia skutecznych działań zaradczych oraz przewidywania skutków i przeciwdziałaniu im;

- rozwoju współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi poprzez m.in. włączanie ich przedstawicieli do zespołów opiniotawczych, zlecanie realizacji zadań publicznych itd.

Powyższe działania dotyczą każdego z przyjętych obszarów priorytetowych. Powinny stanowić wytyczną współpracy pomiędzy instytucjami gminy oraz organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz jej mieszkańców.

Wszystkie wymienione wyżej kierunki działań będą realizowane w pełnym horyzoncie czasowym Strategii (2026-2035), dlatego też odstąpiono od opracowania odrębnego, szczegółowego harmonogramu. Jednakże w zależności od zdiagnozowanych potrzeb oraz możliwości organizacyjnych i finansowych, w kolejnych latach mogą nie być wdrażane wszystkie zadania strategiczne. Ponadto przewiduje się możliwość rozszerzenia zakresu działań, jeżeli pojawią się nowe potrzeby oraz koncepcje rozwiązywania problemów społecznych nie uwzględnione w momencie tworzenia Strategii.

6. Zarządzanie realizacją Strategii

6.1. Ramy formalno- organizacyjne

W świetle ustawy o pomocy społecznej, do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy nie tylko opracowanie strategii rozwiązywania problemów społecznych, ale również jej późniejsza realizacja. Znaczna część kierunków działań zaplanowanych w Strategii mieści się w zadaniach jednostek organizacyjnych Gminy Zduńska Wola, Powiatu Zduńskowolskiego, organizacji pozarządowych i innych podmiotów, które są już skutecznie wdrażane. Jest tu jednak także sfera nowych pomysłów i rozwiązań, stanowiących odpowiedź na nasilające się problemy oraz nie zaspokojone w dostatecznym stopniu potrzeby mieszkańców.

Zasadniczą rolę w zakresie planowania oraz podejmowania decyzji strategicznych będą odgrywały władze Gminy Zduńska Wola – Wójt oraz Rada Gminy, natomiast instytucją koordynującą działania związane z wdrażaniem Strategii będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zduńskiej Woli. Rekomenduje się również powołanie, zarządzeniem Wójta Gminy, zespołu ds. wdrażania, monitoringu i ewaluacji Strategii. Zarządzenie określi skład, zadania oraz tryb pracy zespołu. Istotne jest, aby oprócz przedstawicieli GOPS, w zespole znaleźli się przedstawiciele kluczowych instytucji działających w obszarze gminnej polityki społecznej, w szczególności urzędu gminy, placówek oświatowych i kultury, radni i sołtysi, a także reprezentanci sektora obywatelskiego.

Zarządzanie realizacją Strategii powinno być systemowe, elastyczne i otwarte na zmieniające się uwarunkowania, ponieważ Strategia jest planem dostosowanym do dynamicznych czynników zewnętrznych i wewnętrznych, jednak w taki sposób, aby tam gdzie to możliwe, kształtować rzeczywistość społeczną w oparciu o wizję pożądanых zmian.

6.2. Monitoring Strategii

Monitoring jest jednym z elementów zarządzania realizacją Strategii. Z definicji oznacza on regularne pomiary ilościowe i jakościowe bądź obserwacje zjawiska, prowadzone przez określony czas. W przypadku Strategii pozwala uchwycić różnice pomiędzy założeniami planu a ich faktycznym wykonaniem, w dwóch zasadniczych obszarach, tj. w obszarze merytorycznym – dotyczącym postępu realizacji działań pod względem osiągniętych efektów

oraz terminowości wykonania; oraz w obszarze finansowym – obejmującym zarządzanie środkami, zwłaszcza pod kątem efektywności wydatków.

Monitoring jest podstawą sprawozdawczości, zarządzania zmianą oraz ewaluacji. Dane zebrane w jego trakcie są analizowane, a następnie opracowywane w formie sprawozdań przeznaczonych zarówno na potrzeby wewnętrzne, jak i raportów prezentowanych opinii publicznej. Wypracowane wnioski i rekomendacje wspomagają proces decyzyjny oraz zarządzanie informacjami, ułatwiając znajdowanie rozwiązań w sytuacjach, kiedy zostaną zidentyfikowane odchylenia od pierwotnych założeń. Ponadto monitoring uzupełniony okresową ewaluacją może stać się źródłem cennych wskazówek dla działań korygujących i usprawniających, a także nowelizacji (aktualizacji) przyjętych planów.

Przewiduje się prowadzenie monitoringu *Strategii rozwiązywania problemów społecznych Gminy Zduńska Wola na lata 2026-2035* corocznie – za każdy rok kalendarzowy wdrażania Strategii, przy czym raporty powinny być przedkładane Radzie Gminy Zduńska Wola do końca marca roku następującego po roku monitorowanym. Przedmiotem monitoringu będą wskaźniki oparte na obiektywnych dowodach obrazujących stan założonych działań oraz osiągniętych rezultatów i celów. Odnoszą się one do kierunków niezbędnych działań, które zostały przyporządkowane poszczególnym obszarom Strategii. Monitoringowi mogą podlegać również wskaźniki kontekstowe, pokazujące ogólną sytuację społeczną Gminy Zduńska Wola, mające charakter komplementarny wobec wskaźników realizacji działań. Ich analiza pozwoli spojrzeć na proces realizacji Strategii w odniesieniu do sytuacji w gminie. Należy tu nadmienić, że katalog wskaźników ma charakter otwarty. Oznacza to, że jeżeli w procesie monitoringu zostanie zidentyfikowana potrzeba zmiany jego zakresu, możliwe będzie wprowadzenie zmian i uzupełnień bez konieczności aktualizacji dokumentu – o ile będą one służyły lepszemu rozpoznaniu sytuacji społecznej oraz efektów wdrażania Strategii. Stosowną decyzję w tym zakresie podejmuje zespół ds. wdrażania, monitoringu i ewaluacji Strategii.

7. Źródła finansowania

Z uwagi na szeroki i różnorodny katalog działań planowanych do realizacji w ramach *Strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Zduńska Wola na lata 2026-2035*, należy w głównych źródłach jej finansowania uwzględnić środki pochodzące z różnych źródeł, w tym dostępne nie tylko dla gmin, ale także innych podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii.

Jako główne źródło finansowania należy wskazać budżet gminy. W świetle art. 7 *Ustawy o samorządzie gminnym* do zadań własnych gminy należy zaspokajanie potrzeb zbiorowych wspólnoty, w tym m.in. w sprawach ochrony zdrowia, pomocy społecznej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, gminnego budownictwa mieszkaniowego, edukacji publicznej, kultury, polityki prorodzinnej, bezpieczeństwa obywateli czy współpracy ze społecznościami lokalnymi. Zadania te wykonywane są przez jednostki organizacyjne i pomocnicze gminy jako ich zadania statutowe, stanowiąc jednocześnie urzeczywistnienie założeń Strategii, w takim zakresie, w jakim zostało to zaplanowane. Pewien zakres działań jest ponadto możliwy do realizacji komplementarnie lub nawet wspólnie przez Samorząd Gminy, Powiatu Zduńskowolskiego, Województwa Łódzkiego oraz inne jednostki – na podstawie zawieranych pomiędzy nimi porozumień.

Część środków na realizację zadań w zakresie lokalnej polityki społecznej będzie ponadto pochodzić z budżetu państwa. Chodzi zarówno o transfery w postaci subwencji ogólnej jak i dotacji celowych, z których niektóre trzeba będzie pozyskać startując w konkursach. W tej kategorii mieszczą się bowiem programy rządowe oraz programy ministerstw. W ramach finansowych Strategii można określić na przykład takie programy jak: Program Oślonowy „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy Domowej” oraz Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej. Ponadto od 2019 roku jednym ze źródeł finansowania działań na rzecz wsparcia społecznego, zawodowego i zdrowotnego osób niepełnosprawnych jest Solidarnościowy Fundusz Wsparcia Osób Niepełnosprawnych, będący państwowym funduszem celowym, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego. W jego ramach są realizowane programy takie jak „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych”, „Opieka wytnieniowa”, oraz „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”.

Istotne źródło finansowania będą stanowić także środki z Funduszy Europejskich w perspektywie 2021-2027, dostępne na szczeblu krajowym i regionalnym, w tym szczególności w obszarze włączenia społecznego, rynku pracy czy edukacji.

Z uwagi na to, że Strategia zakłada aktywny udział społeczności lokalnych i organizacji pozarządowych, a także partnerstwa służące efektywniejszej realizacji polityki społecznej, ważnym źródłem finansowania będą dotacje i granty dostępne dla trzeciego sektora. Wśród nich są programy rządowe i ministerialne, a także programy Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, takie jak: Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO, Rządowy Program Wsparcia Rozwoju Organizacji Harcerskich i Skautowych ROHiS, a także Korpus Solidarności – Program Wspierania i Rozwoju Wolontariatu Długoterminowego na lata 2018-2030. Ważne są również środki prywatne pochodzące z fundacji, zakładanych przez firmy, instytucji finansowe lub osoby prywatne; pieniądze od sponsorów, środki z 1,5 % dla organizacji pożytku publicznego, darowizny, zbiórki publiczne i inne.

Określenie bardziej precyzyjnych ram finansowych planowanych kierunków działań nie wydaje się obecnie możliwe ani celowe, szczególnie ze względu na szeroki zakres tematyczny dokumentu, długi okres jego obowiązywania oraz konkursowy charakter większości programów pomocowych, który z punktu widzenia podmiotów realizujących przekłada się na incydentalność wsparcia. Adekwatne do potrzeb kosztorysy będą tworzone w momencie planowania rocznego i aktualizacji budżetu Gminy (w tym planów finansowych jednostek), a także opracowywania programów i projektów uszczegóławiających założenia Strategii.